

zatos pincét találtunk. Ezen pincék egy része tömedékelt volt. Előkerült eddig ismeretlen pince is, melyet a munka biztonságos folytatása érdekében be kellett omlasztani. A pincék elsősorban újkori rétegeket bolygattak. A kultúrrétegek átlagosan 3–4 m vastagságban következtek a szubhumusz felett. A három kutatóárokban nagyjából 3,5 m mélységben 3 régészeti objektumot találtunk, feltehetően a török korból. Az 1. objektum sekély mélységű, szögletes aljú kiégett gödör, a második egy újkori beásás által megbolygatott gödör, a harmadik pedig szintén egy gödör betöltésének fekete foltja volt. Egyiket sem bontottuk ki. Leletek: középkori és hódoltságkori kerámiatöredékek és kályhaszem.

GÁBOR OLIVÉR

314. Pécs, Ferenciek utcája 14.

(Baranya megye) Kö

2008. augusztus 5-én bejelentés nyomán megtekintettünk egy középkori pincebeszakadást a telken. Az épület Ny-i traktusában, a jelenkori tárolópince padlója alatt csőtörés okozta vízbetörés miatt egy üreg keletkezett, mélysége 180 cm. A beszakadástól É-i irányba mintegy 6 m hosszan egy laza törmelékekkel feltöltődött pince boltozata volt látható, enyhe É-i irányú lejtéssel. A pince főtéje alatt 30–40 cm széles üreg volt. A pince anyaga helyi, havihegyi melegvízi tufa. A pince mérete, építőanyaga a pécsi középkori pincékre jellemző. A kor-meghatározást megerősíti, hogy az újkori pince padlója alatt csak 50 cm-re van a tufapince boltozatának teteje.

Munkatársak: Kárpáti Gábor, Gáti Csilla régészek.

GÁBOR OLIVÉR

315. Pécs, Irgalmasok utcája

(Baranya megye) Kö

A Kossuth téren építendő mélygarázs járulékos beruházásaként az Irgalmasok utcája vonalában közműkiváltást végeztek, ahol 2008. május 14. és június 3. között régészeti felügyeletet gyakoroltunk. A munka az Irgalmasok utcája úttestének K-i felében folyt egy 2,3 m széles közműárokban a Kossuth tér ÉNy-i sarkától a tér DNy-i sarkáig. Régészeti jelenségek az árok D-i szakaszán jelentkeztek. Az árok mélysége elérte az altalajsíntet (2 m a felszíntől). A felügyelet során összesen 5 régészeti jelenséget regisztráltunk.

A feltárási terület közel van a fallal körülkerített késő római Sopianae város K-i városfalához, valamint a középkori Pécs területére esik (a D-i városkapu előtti terület). Előzetesen római (Kr. u. 2–3. sz.) és középkori település-maradványokra számítottunk. A római kori településhez köthető jelenségek nem kerültek elő, csak (szakaszosan) római kori rétegek. Két középkori épület kőfalai jelentkeztek. Mindkettő K-i irányú folytatása a Kossuth téren folyó ásatás DNy-i sarkában előkerült épületeknek. A Kossuth téren megtalált pincelejáró vonalában boltindítást figyeltünk meg. A 4. objektum az épülethez való későbbi (török

kori?) hozzáépítés. Jelen állapotban a 2. és 3. objektum egymáshoz való viszonya sem egyértelmű, a 2. objektum is lehet későbbi átépítés folyamánya.

TÓTH ZSOLT

316. Pécs, Jókai utca 17–19.

(Baranya megye) Ró

2008. május 22–23-án geofizikai felmérést végeztünk a fenti telkeken. A telkek alakja miatt négy külön területi egységet mértünk fel (680 m²) azonos felmérési paraméterekkel: 250 MHz-es középfrekvencia, 0,5 m-es sávköz, 4 centiméterenkénti mintavételezés. A felmérést Mala Geosystems földradar RAMAC XV11 jelfeldolgozó egységgel végeztük. Az alábbi szűrőket alkalmaztuk: jelerősítés, konstans jel szűrése, átlagos jelszint szűrése, sávszűrés, időadatok mélységi konverziója. A mért szelvényeket Easy3D programmal dolgoztuk fel, és vízszintes metszeteket („időszeleteket”) készítettünk az esetleges alaprajzi információk megjelenítése céljából. A térképi és radarmérési adatokat térinformatikai rendszerben (Quantum GIS) egyesítettük, a feltételezett objektumok bejelölésével. A rendelkezésünkre álló térképek alapján a terület erősen bolygatott, elsősorban újkori lakóépületek és pincék által. Ez igen megnehezítette a jelentkező radarjelek régészeti szempontú értékelését. Az esetleges római kori maradványok mélységét a közeli ásatások alapján a 0,5–1,5 m közötti sávban vártuk. A mérési területtől É-ra feltárt Jókai utca 13. sz. telken már mintegy 0,6–0,7 m relatív mélységben mutatkoztak római kori falak, míg a területtől D-re a Citrom utcában közel 1,2–1,4 m mélységben kerültek elő hasonló korú épületalapozások. A fenti mélységek által határolt sávban tapasztalható, falmaradványként értékelhető radarjelek jó része beleillett a kataszteri térképen körvonalakkal jelölt épületek rendszerébe, feltételezhető hogy azok falai és belső közfalai jelentek meg. Ez azonban nem zárja ki, hogy ezen újkori falak korábbi – közép- vagy római kori alapfalakra épültek rá, illetve hogy az azonosítható falak rendszerébe nem illeszkedő erősebb anomáliák részlegesen megmaradt, valamely régészeti korszakba eső falmaradványok. Az ásatások során előkerült római kori maradványok a Jókai utca 13-ban is töredékesen mutatkoztak. Mind a Jókai utca 17., mind pedig a 19. sz. telken volt pince a rendelkezésünkre bocsájtott térkép alapján. Mindkét pince bejárati része világosan kivehető volt a radargramokon, azonban a pincejáratok egyáltalán nem. Ez vagy azt jelenti, hogy környezetükkel azonos tulajdonságú anyaggal lettek eltömedékelve, vagy mélységük kívül esik a radar hatókörén.

Munkatársak: Simon Béla, Szabó Tibor.

BERTÓK GÁBOR

317. Pécs, Nagypárad

(Baranya megye) Pa

A Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága 2008. szeptember 1. és november 30. között régészeti feltárást végzett

az M60 út B-109 jelű lelőhelyén. A feltárt 775 m² szakaszon gépi földmunka közben a régészeti objektumoknál mélyebb szinten nagyobb méretű állatcsontok kerültek elő szeptember végén. A Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézetének munkatársa, dr. Varga Gábor adjunktus megállapította, hogy a leletek mamuttól származhatnak. Tovább figyeltük a helyszínen folyó földmunkát és további ősmaradványokat gyűjtöttünk. A földtani megfigyelések során kiderült, hogy a 2–3 m vastagságú lösztakaró alatt egy kb. 1 m mély és a teljes útpályát 300 m hosszan érintő kavicsos folyóvízi üledék található, amelyben szokatlanul nagy mennyiségben állati eredetű csontmaradványok fekszenek, a kavicsos üledék alatt pedig több méter vastag tengeri üledéksor található, melyben szintén ritka tengeri kagylók és csigák maradványai lelhetők. A mamutcsontokon kívül több más, a jégkorszak során itt élt állat maradványaira leltünk.

A segítségünkre érkező természettudományos szakemberek megállapították, hogy 20 és 80 ezer év között élt állatok maradványaira bukkantunk. Az azóta eltelt idő során a csontokból és főleg nagyon nagy mennyiségben előkerült fogakból 10 – 15 féle állatot tudtak azonosítani; többek között mamut, lófélék, szarvasfélék, barlangi medve és hiéna csontmaradványait is. A leletek egyediségét az adja, hogy viszonylag kis területen nagy mennyiségű és valószínűleg a teljes faunát felölelő csontmaradványok találhatóak. Sajnos azonban teljes csontvázat nem sikerült egy állatból sem találni, mivel folyóvíz által többszörösen áthalmozott és görgetett üledékről van szó.

Több szelvényt nyitottunk az út két oldalán található rézsűben, ahol régészeti módszerekkel tártuk fel a kavicsréteget, a benne lévő ősmaradványokkal együtt. A csontok helyzetéből és fekvéséből próbáltunk következtetéseket levonni a folyó folyási iránya és az üledékéből az erózióbázisára is. Felmerült olyan vélekedés is, hogy a folyó egy jégkorszaki vadászó közösség csontvermének anyagát ragadta el, ezért átszítáltuk a kavicsanyagot, egy pattintott kőpengére emlékeztető követ találtunk. Az előkerült csontmaradványok nagyon rossz megtartásúak.

Munkatársak: Gáti Csilla régész, Kisbenedek Tibor muzeológus, Katona Lajos geológus (Bakonyi Természettudományi Múzeum), dr. Schweitzer Ferenc (PTE Földrajzi Intézet), dr. Kordos László (Magyar Állami Földtani Intézet).

SIMON BÉLA

318. Pécs, Rákóczi út – Jókai út sarka

(Baranya megye) Ró

2008. március 25. és április 3. között próbafeltárást végeztünk a 18798/5 hrsz. telken. A próbafeltárást a telek D-i felén történt 2 m széles és 8 m hosszú szelvényekben, 48 m²-en. A térszín enyhén lejtett D-i irányban, a terület erősen bolygatott volt. A feltárási terület a fallal körülkerített késő római Sopianae központi részén, a feltételezhető fórum D-i oldalán terül el.

Az 5. szelvényben tett megfigyelések, a D-i profil alapján négy periódust lehet elkülöníteni a római korszakon belül. Római kor előtti réteg nem jelentkezett. A terület a Kr. u. 1. sz. utolsó harmadától lakott lehetett. A második periódushoz tartozik a döngölt agyagpadló, melynek felszíne vörösre átégett. Az efölött jelentkező planírréteg felszíne adja meg a harmadik periódus szintjét. Ez a szakasz valamilyen nagyobb arányú pusztítással ért véget, amit faszenes égésréteg és az efölötti téglatormelék jelez. A három periódus időkerete: 1. sz. utolsó harmadától Diocletianusig. A negyedik periódus a késő római kor. A feltárt három szelvényben egy nagyméretű késő római kőépület D-i zárófala jelentkezett, melyet kívülről három méterenként négyzet alaprajzú támpillérekkel támasztottak meg. Az épületet a Ny-i oldalon apszis zárta, ennek indítása esett a feltárt területre. A D-i fal minimum 36 m hosszú, K-i vége egyelőre nem ismert, a falvastagság 0,95 m körüli. A fal É-i oldalán több helyen megmaradt a vakolat. A pillérek oldalhossza átlagosan 0,9×0,9 m, az apszisnál a falvastagság 0,85 m. A fal kőzetanyaga mészkő, vegyes falazatú a fal építéséhez téglát is felhasználtak, ami a megfigyelhető szakaszokon rendszertelenül jelentkezett. Az épületet előzetesen bazilikának határoztuk meg.

Munkatárs: Bertók Gábor.

TÓTH ZSOLT

319. Pilisvörösvár, Sima-dűlő

(Pest megye) Ró

2008. augusztus 4–5. között mentő feltárást folytatott a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat a Pilisvörösvár és Csobánka települések között kiépítendő MOL gázvezeték nyomvonalának és a területen áthaladó feltételezett római út vonalának találkozási pontjában. Az 5×6,5 m nagyságú feltárt területen a várakozásoknak megfelelően egy ÉNy–DK irányú római út alapozási rétegei kerültek elő. A területen folytatott mezőgazdasági művelésnek köszönhetően a csak foltokban megfogható alapozás egy alsó 15 cm vastagságú kötőanyag nélküli kőrögös rétegből és egy fölötte elhelyezkedő 10–15 cm vastagságú mészhabarc kötőanyagba rakott kőrögös felületből állt. A felső habarcsos réteg felületi egyenetlenségeiből következően az út rendelkezhetett egy ugyancsak mészhabarc kötőanyagba rakott kőlapos kopóréteggel, amely a bolygatottságnak köszönhetően a területen nem volt kimutatható. Az alapozás széleit figyelembe véve az út 5 m széles lehetett, két oldalán feltehetőleg árokkal rendelkezett, de ez a vizsgált területen nem mutatkozott.

KOVÁCS KATALIN

320. Polgár, Bosnyákdomb

(Hajdú-Bihar megye) U, R, B

2008-ban folytattuk a 2007-ben megkezdett ásatásokat. Az előző évben megnyitott központi szelvényünknek